

Toldi Miklós életpálya modellje

Az úgynevezett tömegkommunikációs fórumokon pár éve, hogy felbukkant egy rejtélyes fogalom, óriási karriert futott be: **életpálya modell**. Eleddig azt sem tudtuk, hogy a világon van, ma pedig megtudjuk, hogy nélküle nem tanácsos tűzoltóvá, orvossá, tanárrá, jogásszá, köztisztviselővé, utcaseprővé, gépkocsivezetővé, úszómesterré, gazdálkodóvá válni. Elkészítése felelősségteljes, körültekintő, alapos és elmélyült tudományos munkát igényel. Valaha, amikor a világ folyását nem a tudomány terelte megtervezett mederbe, az emberek életpálya modell híján vakon vágtak neki az életnek, s eltévedt lovasként tévelyeghettek bozótjában.

Bezzeg ma...!

Ma minden roppant egyszerű.

Rendes helyen az ember előre megkapja élete hátra lévő részének tudományosan megtervezett partitúráját, és nem érheti meglepetés. Csak ismernie kell a kottaolvasás csínját-bínját, s már be is inthetsz, vagy neked intenek be, s harsoghat életed muzsikája leintésig.

Valami azonban azt súgja, hogy azért tudatlan eleinket is kormányozhatta valami. A várható jövőjükről nekik is lehetett némi képük. Meglehet jobb és használhatóbb is az életpálya modellnél.

Legfeljebb másként nevezték.

TOLDI MIKLÓS ÉLETPÁLYA MODELLJE

Toldi Lőrinc kisebbik fia előtt két lehetőség volt: megmarad özvegy anyja mellett „parasztnak” vagy vitéz lesz, mint apja vagy bátyja. Rókalelkű bátyja az előbbi, ő az utóbbi utat jelölte meg.

Mindkét lehetőség adva volt. Az elsőhöz Miklósnak mit sem kellett volna tennie, s az egyik nemes vitéz az életpálya modellt is mellékelte

: „*Szép őcsém, be nagy kár, hogy apád paraszt volt s te is az maradtál!*”

Ehhez azonban nem volt kedve Miklósnak. Sőt zokon vette, hiszen nem paraszt, hanem nemes úr volt. S annak lenni parasztok között nem is olyan utolsó dolog. A vidéki létet, s a vele járókat azonban saját tapasztalatából jól ismerte. A másikat csak hírből, a parasztok csacska meséiből, édesanyja elbeszéléseiből. Hogy pedig a vitézi léthez mire van szüksége szintén tudta. Az erőn és bátorságon kívül

pénz, paripa, fegyver.

Ezekből már magától összeáll az életpálya modell.

Az utóbbiakat azonban gonosz testvérbátyja megtagadván tőle, rendes életpálya modell nélkül kényszerült nyakába venni a világot. Saját erejére, s édesanyja titkon való segítségére támaszkodva mégis célhoz ér.

Kedves fiúk és lányok!

Ha a TOLDI ma érettségi tétel lenne , a dolog lényegét ezzel meg is oldottuk volna. A gyengébb és konzervatívabb pedagógusok kedvéért legfeljebb még tanulságként elmondhatnánk:

Életpálya modell nélkül nem szabad semmibe belevágni,

mert sok hányattatásban lesz részed!

De a TOLDI nem érettségi tétel, s én az igazat megvallva nem is erről szándékoztam írni, hanem az állandóan hallható életpálya modellről. Arról a rejtélyről, hogy miként telhetett el 35-40 ezer év az emberiség történetéből úgy, hogy hírből sem ismerte az életpálya modellt? Miként érhettem meg jómagam úgy majd 73 évet, hogy ennek létéről mindössze alig három éve van tudomásom?

Toldi Miklós esetét csak példának hoztam volt, hogy lássuk, milyen viszontagságos utat kell bejárnia annak, aki életpálya modell nélkül adja fejét mondjuk a vitézi életre, s közben elvértve az arányokat, túlhajtottam a példa magyarázatát, felejtve a lényegét.

Sőt közben az is kiderült, hogy a példa nem egészen jó, mert Miklós igenis tudta, hogy nemesi voltán, rendkívüli erején kívül mi kell még ahhoz, hogy vitézzé lehessen. Nem azért érte a sok baj, mert nem volt életpálya modellje – mint láttuk nagyon is volt –, hanem mert irigy bátyja állta útját.

Na, de honnan vette, ki dolgozta ki számára az életpálya modellt? Mindennel tisztában volt, hisz kapásból vágta oda, készen rántotta elő, hogy mi kell neki ahhoz, hogy boldogulhasson, hogy bejárhassa azt az utat, amiről komor bikaként ábrándozott hazafele mentében. Pedig sem a tudomány, sem a vitézek szakszervezete nem állt mögötte.

Megmondom: a **hagyományból** vagy előkelőbben a **tradícióból**. Abból, amit ma illik megtagadni, semmibe venni, gúny tárgyává tenni, holott közösségeknek, csoportoknak, egyéneknek adott kipróbált, nemzedékek által igazolt mintát életük leéléséhez.

Azonos volna hát a hagyomány és életpálya modell?

Nem.

A hagyomány sokkal több, mint az életpálya modell.

A hagyomány ugyanis megélt tapasztalat; kézzel fogható eredményei igazolják vezérelvként való használhatóságát.

Az életpálya modell hozzá mérve csak kiagyalt, de soha ki nem próbált terv, amely menten felborul, összeomlik, ha nem laboratóriumi körülmények között kerül kivitelezésre.

Az egyikben a tapasztalat szavatol, a másikban az elképzelés ígér.

Az egyikben a lassan, de biztosan megszerezhető, elsajátítható tudás és szakértelem van kódolva, a másikban egy állandóan változó, a pillanatnyi helyzethez igazított követelményrendszer, ami a valóság próbáját még nem állta ki. Ez utóbbiból többnyire a biztos szaktudás is hiányzik, az, aminek irányítani és vezérelnie kellene automatikusan a pályán mozgókat életét, Alapos ismeret, szavatolt tudás egyik oldalon, elképzelés, elsajátítandó ismeretek, megígért cél eléréséért folyó küzdelem a másikon.

Micsoda különbség!

Akár így, akár úgy nevezzük, Toldi Miklós bejárt útját, tény, hogy célba ért. A király maga mellé emelte, vitézzé saját aranyos kardjává avatta. S lám a vitézek hagyományos iskoláját nem járta ki, nem szerezte meg a szaktudást, a vitézi élet iskolájában nem tanulta meg a bajvívás, fegyverhasználat csínját-bínját. Inkább a modell, mint a hagyomány mellett szólóknak van mégis igaza?

Arany nagy művész.

A bajvívó, pelyhes állú ifjú, nem küzdelemben, hanem emberfeletti erejével – melynek bizonyosságát addig is többször adta – győz a cseh vitézen. A Toldi estéjében az öreg Toldi már valóságos bajvívó. Hogy ezt megtehesse Aranynak magának is majd egész életén át Toldi vitézi iskolájába kellett járnia.

Szolnok, 2011. június 7.